

CAPVT DECIMVMNONVM.

Christus ingressus Iericho, ad Zachæum diuertens, ipsum conuertit, sub decem mnarum decem seruis commissarum iudicij supremi timorem incutit, super pullum afinæ exultantibus multis Ierofolyam ingressus, videns verò ciuitatem, super illam fleuit, & ingressus templum, ab eo vendentes & euentes eiecit.

ET ingressus perambulabat Iericho. Et ecce vir nomine Zachæus, & hic princeps erat publicanorum, & ipse diues. Et querebat videre Iesum quis esset, & non poterat pre turba, quia statura pusillus erat. Et præcurrens ascendit in arborem ficomorum, ut videret eum: quia inde erat transiturus. Et cum venisset ad locum, suspiciens Iesus vidit illum, & dixit ad eum: Zachæe, festinans descende, quia hodie in domo tua oportet me manere. Et festinans descendit, & excepit illū gaudens.

Iericho ciuitas est inter Iordanem & Ierusalem. Nota est autem Zachæi historia, qui cum publicanus, hominum genus Iudæis inuisum & infame esset, imò publicanorum princeps, ac diues, voluit tamen apud eum diuertere Christum, ut ostenderet se peccatores non dignari, quorū gratia venerat: simulq; ostenderet non esse impossibile apud Deum diuites saluari. Neque putandum est omnes publicanos auaros fuisse, aut vsurarios, & alioqui improbos: ut patet ex confessione vitæ suæ, quam non insolenter aut superbè iactat, ut Phariseus suprâ dictus: sed modestè, quasi Christum rogare volēs, quid faciendum sibi superesset.

Et cum viderent, omnes murmurabant, dicentes, quòd ad hominem peccatorem diuertisset. Stans autem Zachæus, dixit ad Iesum: Ecce, dimidiū bonorum meorum do pauperibus, & si quid aliquem defraudauī, reddo quadruplum. At Iesus ad eum: Quia hodie salus domui huic facta est: eo quòd & ipse filius sit Abrahæ. Venit enim filius hominis querere, & saluum facere quod perierat.

± Matth.
18. b.

Pha-

Pharisæi & cæteri Iudæi Christo indignabatur, quod ad peccatores, & imprimis publicanos diuiceret, sicut de Matthæo murmurabant, modum ignorantes, ob quæ cum illis conuersaretur. Et statim sequitur mutatio dextræ excelsi. Cumque iam ardentem fidem ex ingenti Christi videndi desyderio protestatus esset, pronunciat eum Dominus cum tota familia sua saluum esse factum. Sycomorus arbor est, quam Dioscorides dicit Sycaminum, Græcè tamen dicitur *συκωνία*, quæ idem dicitur quod morus nostra secundum herbarios. Quidam tamen dicunt esse ficum fatuam, iuxta nominis Etymologiam, siue ficum Aegyptiam. Quod verò interpres ait: eo quod ipse sit filius Abrahæ, non fortè ob profapiam, sed ob fidem qui statim Christo se vocanti paruit.

Hæc illis audientibus, adiciens dixit parabolam, eo quod esset prope Ierusalem, et quia existimarent quod confestim regnum Dei manifestaretur. Dixit ergo: † Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam, accipere sibi regnum et reuerii. Vocatis autem decem seruis suis, dedit decem minas, et ait ad illos: Negociamini dum venio. Ciues autem eius oderant eum, et miserunt legationem post illum, dicentes: Nolumus hunc regnare super nos.

† Matth.
25. b.
Mar. 13. d

Hic homo dicitur nobilis non apud Matthæum. 23. Expectantibus illis regni terreni declarationem, Christus hac parabola rem aliter fore, quàm expectant, indicat. Cum audissent eum sæpius dicentem, appropinquat regnum Dei, & quia ascendebat Ierusalem, opinabantur eum velle adire regni hæreditatem: quem errorem hac parabola taxat. Quod autem ait: Nolumus hunc regnare super nos, refertur non ad legatos, sed ad ipsos ciues mittentes, qui inter se dicerent hæc verba, & legatos mitterent, qui nobili suam voluntatè indicarent. Hic autem vir nobilis, & nobili sanguine prognatus (id enim significat τὸ ἰσχυρὸς, quod habet Lucas) Christus est de patre Deo ab æterno natus, de virgine matre, ex regia stirpe Dauid orta, in tēpore homo factus, abiit per ascensionem suam in regionem longinquam, qua nulla longior, quàm cælum supra terram, vt acciperet sibi regnū, & reuerteretur. De quo regno dicit Psal. † Dixit 109. a.

† Psalmo.

Dominus domino meo, sede à dextris meis, donec ponā inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Quanquam enim uiuentis Christi regnum esset, prout dicit Matth. ultimo: Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra: tamen nondum verè intrauit in regni huius possessionem, donec in vniuersali iudicio omnes inimicos sub pedibus eius posuerit: ac velint nolintq; , confessi sint impij illum super omnia regnare. In uiris autem pijs tūc primū regnare cœperunt, quando iam planè domata carne toti ei parere cœperunt. Abijt ergo per ascensionem in longinquam cæli regionem, longeque à mundo, & mundanis distantem, vt pacificum tandem in omnia regnum acciperet, & reuerteretur ad generale scilicet iudicium, vnicuiq; pro meritis præmiū redditurus. Quidam interpretantur, vt acciperet regnum super vniuersos ordines angelorum. Quod licet per assumptā à verbo humanitatem semper habuerit, nondum tamen ante ascensionem in huiusmodi possessionem ingressā erat diuini verbi humanitas. Quòd autem seruis suis decem mnas diuisit, vide Budæū de asse, quid sit mna siue mina. Simile enim est ei quod Matthæus vocat talentum. De quorum distributione illic videto. Hoc tamen ad Matthæum Lucas addit, quòd proficiscenti illi miserunt ciues legatos, qui eius imperium detrectare se, neque amplius ferre posse dicerent: quippe qui eum oderant. Ciues isti qui Christum regem suum oderant, Iudæi sunt, ac Pharisei imprimis, de quibus ipse ait: † Nunc autem viderunt me, & oderunt me gratis, & patrem meum. Isti miserunt legationem ad Christum post ascensionem eius, qui illorum nomine imperium eius detrectarent, quando cum diplomatibus Paulum aliosq; miserunt, qui Christi nominis inuocatores caperent ac vincerent, & Ierusalem adducerent. Act. 9. Hoc est enim factis melius, quàm verbis imperium eius detrectare, nominis illius professores capere ac vincere.

Et factum est vt rediret accepto regno, & iussit vocari seruos, quibus dedit pecuniam, vt sciret quantum quisq; negociatus esset. Venit autem primus, dicens: Domine, mna tua decem mnas acquisiuit. Et ait illi. † Euge bone serue, quia

* Psalmo.
68. a.

† Matth.
25. b.

in modico fuisti fidelis, eris potestatem habens super decem ciuitates. Et alter venit dicens: Domine, mna tua fecit quinque mnas. Et huic ait: Et tu esto super quinque ciuitates.

Rediens Dominus in secundo aduentu, dati & accepti rationem exigit, quantum scilicet quisque operatus est. Et quamuis de tribus solum meminerit, ex his facile est coniectare de cæteris, quorum quicumque cum pecunia sibi commissâ, id est, doctrina, & humano ingenio negociati sunt, iuxta laborem suum præmium recipiunt. Quicumque verò ocio torpuerunt, vel ingenium aut scientiam ad terrena negocia, præmium etiam terrenum recipiunt: de quibus Paulus ad Philip. 3. ❖ Multi enim ambulat, quos sæpe dicebam vobis (nunc aut & flens dico) inimicos crucis Christi, quorum finis interitus, quorum Deus venter est, & gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt: de quibus sequitur.

❖ Phi. 3. d

Et alter venit, dicens: Domine, ecce mna tua, quam habui repositam in sudario? Timui enim te, quia homo austerus es: tollis quod non posuisti, & metis quod non seminasti. Dicit ei: De ore tuo te iudico serue nequâ. Sciebas quod ego homo austerus sum, tollens quod non posui, & metens quod non seminavi: quare non dedisti pecuniam meam ad mensam, & ego veniens, cum vsuris utique exegissem illud? Et astantibus dixit: Auferte ab illo mnam, & date illi qui decem mnas habet. Et dixerunt ei: Domine, habet decem mnas.

Dico autem vobis, quia tomni habenti dabitur, & abundabit ab eo aut qui non habet, & quod habet, auferetur ab eo. Veruntamen inimicos meos illos, qui noluerunt me regnare super se, adducite huc, & interficite ante me.

† Mart. 13.

b. & 25. c.

Mar. 4. c.

Sup. 8. c.

Ex his innuit tales ociosos nihil respondere posse quod excuset eos à damnatione. Existimauit enim Deū nihil ad opera nostra concurrere, & nobis ipsis solis tribuenda merita, & propterea Deum querere laborum nostrum fructum, quibus non fuerit cooperatus. Videtur negligentibus iniuste exigere, ideo & doctrinam, & honorem illi debitum ab illis auferet, & dabit honorem & gratiam abundantiorē diligentibus, fructum faciētib, Hos autem Iudæos CHRIS TVS accepto regno

in omnes & omnia pacifico, quia eius imperium detrauerunt, dura & præfracta ceruice, adduci ante se iubebit, & interfici, vel fortè sub Vespasiano in excidio Ierosolymitano, vel in inferno, qui mors secunda dicitur. Vbi per hæc verba: interficite ante me, vehemens in eos animaduertendi innuit desyderium. Quòd autem in ratione facta cum seruis, tot quisque ciuitatibus præficatur, quot mnas lucratus est, & mna sua illi pepererat, significat proportionatum à Christo reddi ijs, qui bona sua multiplicare studiosi fuerint, præmium & lucrum.

- † Matth. *Et his diebus præcedebat ascendens Ierosolymam.* † *Et factum est cum appropinquasset ad Bethphage & Bethaniam, ac montem qui vocatur Oliueti, misit duos discipulos suos, dicens: Ite in castellum quod contra vos est: in quod introeuntes, inuenietis pullum asinae alligatum, cui nemo unquam hominum sedit: soluite illum, & adducite: & si quis vos interrogauerit, quare soluitis? sic dicetis ei: Quia Dominus operam eius desiderat. Abierunt autem qui misi erant, & inuenerunt sicut dixit illis, stantem pullum. Soluentibus autem illis pullum, dixerunt Domini eius ad illos: Quid soluitis pullum? At illi dixerunt: Quia Dominus eum necessarium habet. † *Et duxerunt illum ad Iesum.**
- † Ioa. 12. b

Matthæus & asinam & pullum dicit, Marcus & Lucas pullum solum insinuant. Matthæus autem, quòd super pullum asina sequente sederit Christus, vel fortè quia pullus ita indomitus erat. quòd absque matre duci non poterat. Mediante igitur lege veteri per asinam designata ductus est pullus, id est, populus Gentilis, in possessionem templi, id est, Ecclesiæ, quoniam Christus postergando synagogam, populum gentium deduxit in templum: vbi Dominus inquit Ambrosius non amplius in litera, sed in spiritu adoratur. Ad explendum itaque mysterium, & asina & pullo opus erat. Cætera ad litteram patent Matth. 12.

Et iactantes vestimenta sua supra pullum, imposuerunt Iesum. Euntes autem illo, substernebant vestimenta sua in via. Et cum appropinquaret iam ad descensum montis

montis Oliueti, cœperunt omnes turbæ descendentium gaudentes laudare Deum voce magna super omnibus quas viderant virtutibus, dicentes: †Benedictus qui venit Rex in nomine domini, pax in cœlo, & gloria in excelsis. Et quidam Phariseorum de turbis dixerunt ad illum: Magister, increpa discipulos tuos. Quibus ipse ait: Dico vobis, quia si hi tacuerint, lapides clamabunt.

†Psal.
117.d.
Mat.23.d.
Abac.2.c.

Cùm discipuli verbis Christi vsi ad solutionem pul-
li, ipsam ad Christum adduxerunt, & superpositis ve-
stimentis eum imposuerunt, vtpote qui ad Gentes mis-
si, non suis, sed Christi verbis vtentes ipsas fol-
uerunt, & iugo Christi colla submittere fecerunt. Chri-
stum autem Regem acclamantes, existimabant ipsam
regnum Dauid reducturum, quasi dicerent: Benedictus
qui venit Rex nobis regnum Dauid iandudum ablatum
redditurus: id quod populus summè desyderabat,
Phariseis & scribis formidantibus, & silentium indicē-
tibus. Cætera in Matthæo serè similia enarrata sunt, nisi
quòd vbi Matthæus habet, turbæ quæ præcedebant &
quæ sequebantur, clamabant: Osanna filio Dauid, Bene-
dictus qui venit in nomine domini. Lucas ait, nõ turbas,
sed descendentium, id est, discipulorum turbas dixisse.
At intellige discipulorum, & descendentium nomine hic
significari non modò duodenarium illum numerum disci-
pulorum, sed turbas ipsas, quotquot discēdi diuini ver-
bi auidæ erant, eum sequebatur, inter quas etiã erant pue-
ri, qui simili acclamatione cū turbis Christo aggratula-
rentur: quanquã puerorũ non meminit Lucas, inter tur-
bas discipulorum eos comprehendens. Cùm autem
Lucas dicat eam discipulorum aggratulationem factam
fuisse ad descensum montis Oliueti, Matthæus verò
aggratulationem puerorum in templo, vero simile est
de alia cõgratulatione loqui Matthæum, quàm Lucam,
cùm ille puerorum fuisse, & in templo, iste discipulo-
rum, & ante vrbs ingressum. Quod autem Christus
Phariseis respondet, volentibus à Christo indici silentiũ
discipulis: Si hi tacuerint, lapides clamabunt: hyperbo-
lica locutio est, quasi diceret: Quem amodum clamare
lapides impossibile est, ita & filijs Dei gloriam tacere:
H h 5 quoniam

quoniam iam adest præstitutum à patre tempus, quando oportet glorificari filium hominis.

¶ 16. q. 7.
ea. Et hæc
diximus.
¶ Inf. 21. b
Mar. 24. a
Mar. 13. a.

Et ut appropinquavit, videns ciuitatem, fleuit super illam, dicens: ¶ Quia si cognouisses & tu, & quidem in hac die tua, que ad pacem tibi, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. ¶ Quia venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te, & coangustabunt te undique, & ad terram prosternent te, & filios tuos qui in te sunt, & non relinquent in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoueris tempus visitationis tue.

Fleuit super illam, dicens: quia si cognouisses & tu, &c. Caietanus ait rō quia referri debere ad fleuit, vt sit sensus: Fleuit Christus, quia si cognouisses. Sed cuiusmodi, & quā latina sit hæc ordinatio, non video. Pro quia autē, Græcè est ὅτι, id est, quod, & plerumq; superfluit. Sensus ergo est: Quod si tu, vel si tu cognouisses in hac die tua, id est, quam tibi peculiariter festiuam facis, & in qua omnis mali secura exultas. Quæ ad pacem tibi, Græcè, τὸ ἰσχυρὸν ὄσιν, id est, quæ securura sunt ad pacē & securitatem, quā tibi tantopere promittis. Est autē eclipctica locutio, supplendumq; est, forsitan peccata tua ac miseriā tuā desferes, ac mihi Mesiæ tuo fidē haberes, aut quid simile. Nunc autē abscondita sunt ab oculis tuis, id est, ea te vult Deus celari, vt nec opinantē mala obruant. Rursum tamen & illos venturæ miseriæ admonet, dicens: Quia venient dies in te, &c. Quibus verbis obsidio Ierosolymorum per Titū & Vespasianum, omnimodaq; subuersio significatur, quam futuram illis asserit, eo quod non cognouerint tempus visitationis suæ, id est, gratiæ ac redemptionis per Regem suū & Mesiā vitrō illis oblata: de qua Zacharias pater Ioānis, Benedictus ait, dominus Deus Israël, quia visitauit & fecit redemptionē plebis suæ. Erasmus hic putat pro quo interpres habet visitationis, ipsum legisse τὸ ἰσχυρὸν ὄσιν, cum Græcè sit ἐπιδοκῶσιν, id est, vt inquit, inspectionis, quasi verò ἐπιδοκῶσιν non etiā visitationem significet, & ἐπιδοκῶσιν, ac ἐπιδοκίμομαι penē idem significant. Est enim ἐπιδοκῶσιν, sigrotum visere: quod significatum hic quadrat, quod scilicet Ierusalē tēpus visitationis suæ
non

non cognouerit, quando animarum seruator ac medicus Iesus tot animi morbis egram ac faucia curaturus visitauit. Potes autem & hunc locum: si cognouisses, & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi: ita interpretari: Si hac die tua, qua scilicet ego Rex tibi ueni mansueti, cognouisses quæ ad pacem tibi, id est, quàm lata & pacifica tibi assero, mihi credidisses. Nunc autem posito uelamine super cor tuum, abscondita sunt hæc à te. Idcirco uenient dies in te, & c. eo quòd non cognoueris tempus uisitacionis tuæ.

† Et ingressus in templum, cepit eicere uendentes & e-
mentes, dicens illis: Scriptum est: Quia † domus mea do- † Matth.
mus orationis est: Vos autem fecistis illam speluncam latro- 21. b.
num. † Et erat docens quotidie in templo. Principes autem Mar. 11. d.
sacerdotum, & scribæ, & principes plebis, querebant illum † Ioã. 2. d.
perdere: & non inueniebant quid facerent illi. Omnis enim Iſa. 56. c.
populus suspensus erat, audiens illum. Iere. 7. b.
† Ioã. 7. g.
& 8. c.

Simile signum ostendit Ioannes cap. 2. at non idem cum isto, unde constat ipsum bis templum ingressum, uendentes & euentes eiecisse è templo, & diuersis temporibus, & utrunq; prope pascha. At primùm 31. anno ætatis suæ, secundùm uerò anno eius 34. Unde generaliter inquit Ambros. seculares docet contractus à templo Dei abesse debere. Cætera Matth. 21. patent.

CAPVT VIGESIMVM.

Interrogatus à summis primatibus urbis super sua auctoritate, altera quaestione silentium illis imponit, ipsosq; super sua reprobatione per parabolam conuincit: censum Cæsari debitum soluendum iubet: resurrectionem supremam per Phariseorum confutationem, & se Dei filium

Dauidis testimonio
probat.

E † T factum est in una dierum docente illo popu- † Matth.
lum in templo, & euangelizante, conuenerunt prin- 21. c.
cipes sacerdotum, & scribæ cum senioribus: & aiunt, Mar. 12. d.
dicentes ad illum: Dic nobis in qua potestate hæc facis? aut quis est qui dedit tibi hanc potestatem. Respondens autem I E S V S, dixit ad illos: Interrogabo